

Осташова Ілона
Вчитель-логопед
Сумського дошкільного
навчального закладу (центр
розвитку дитини) №13
“Купава”

Використання мультимедійних технологій на логопедичних заняттях

У статті розглядається питання впровадження інноваційних та інформаційних технологій і дотримання принципів навчання дітей в спеціальних групах з порушеннями мови на заняттях.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійна презентація, програма, анімація.

Постановка проблеми. Процес навчання і виховання дитини з порушеннями мови є досить тривалим. Свідоме відношення малюка до дефектів власного мовлення, а відповідно, і бажання їх виправити, тобто мотивація – одне з центральних завдань корекційної роботи. Часто одного досвіду, володіння методикою корекції мовлення і бажання вчителя-логопеда недостатньо для успішного здійснення логопедичного впливу.

Застосування інформаційних та мультимедійних технологій у якості дидактичних засобів використовуються для підвищення інтересу до самого процесу виконання завдання та дозволяє значно підвищити ефективність будь-якої діяльності.

Мета статті. Впровадження оптимізації процесу розвитку мовлення дошкільнят на заняттях, підвищення мотивації, зацікавленості дітей з використанням мультимедійних технологій.

Аналіз освітніх досліджень і публікацій. Використання мультимедійних технологій досліджено у працях о. Пінчука, який визначає мультимедійні продукти як документи. Які несуть інформацію різних типів і припускають використання спеціальних технічних пристроїв для їх створення та відтворення. Американські дослідники, які вивчають ефективність використання мультимедіа-технологій у навчальному процесі (Т. Баджет, Т. Воген, Д. Джонасен, М. Кирмайер, У. Рош, К. Сандлер) вважають, що засоби мультимедіа традиційно використовуються як інформаційні системи для створення конструкторських навчальних середовищ.

На даний час розроблено безліч комп'ютерних ігор та програм для роботи з дітьми. Готові комп'ютерні ігри в основному спрямовані на розвиток уваги і спостережливості, сприйняття, на вміння орієнтуватися у ігровій ситуації, на здійснення аналізу та синтезу, розвиток лексичної та граматичної ланки мовлення.

Дослідники наголошують, що мультимедійні засоби навчання повинні відповідати психологічним, дидактичним і методичним вимогам.

Виклад основного матеріалу. Систематичне та цілеспрямоване впровадження в корекційно-освітній процес спеціальних комп'ютерних програм дозволяє розвивати фонематичні процеси, дрібну моторику, сприяє активізації у дітей концентрації уваги, пам'яті, мислення, розширює словниковий запас і кругозір дітей, збільшує мовленнєву активність, формує навички правильного мовлення. Комп'ютерні технології дозволяють нам самим створювати і використовувати на заняттях мультимедійні презентації, ігрові вправи та завдання з урахуванням віку, індивідуальних особливостей та освітніх потреб кожної дитини.

«Мультимедіа (multimedia) – це сучасна комп'ютерна інформаційна технологія, що дозволяє об'єднати в комп'ютерній системі текст, звук, відеозображення, графічне зображення та анімацію».

Ще зовсім нещодавно вважалося, що застосування технічних засобів у процесі роботи логопеда не може мати вирішального значення, оскільки основний продукт цієї роботи базується на суб'єктивних відчуттях дитини. Однак технічні засоби для роботи логопеда постійно вдосконалюються. Сучасний розвиток комп'ютерних технологій привів до того, що персональний комп'ютер стає незамінним помічником для спеціаліста. А для дитини він стає не лише розвагою, але й інструментом пізнання навколишнього світу. Ще зовсім нещодавно здавалось, що комп'ютер – це складний і загадковий прилад далекого майбутнього, який доступний лише обраним. А сьогодні завдяки своїй багатофункціональності він корисний представнику будь-якої професії. Саме універсальність комп'ютерних засобів визначає їхній розвиваючий ефект у навчанні. Інтерес дітей до комп'ютера надзвичайно великий, і справа дорослих обернути його в корисне русло.

Процес навчання та виховання дитини з порушенням мовлення є досить тривалим і важким. Свідоме відношення малюка до дефектів власного мовлення, а відповідно, і бажання їх виправити, тобто мотивація, – одне з центральних завдань логопедичної роботи. Часто одного досвіду, володіння методикою корекції мовлення і бажання логопеда не достатньо для успішного здійснення логопедичного впливу. Діти часто просто не хочуть займатися, їм набридає щоденне промовляння складів і слів, називання картинок з метою автоматизації звука. І ось саме у таких випадках на допомогу приходить комп'ютер.

Комп'ютерні технології здатні оживити важкий і тривалий корекційний процес за рахунок новизни, реалістичності й динамічності зображення, використання анімованих зображень, відеоматеріалів, аудіозаписів...

Також дають змогу працювати над системною корекцією та розвитком таких характеристик:

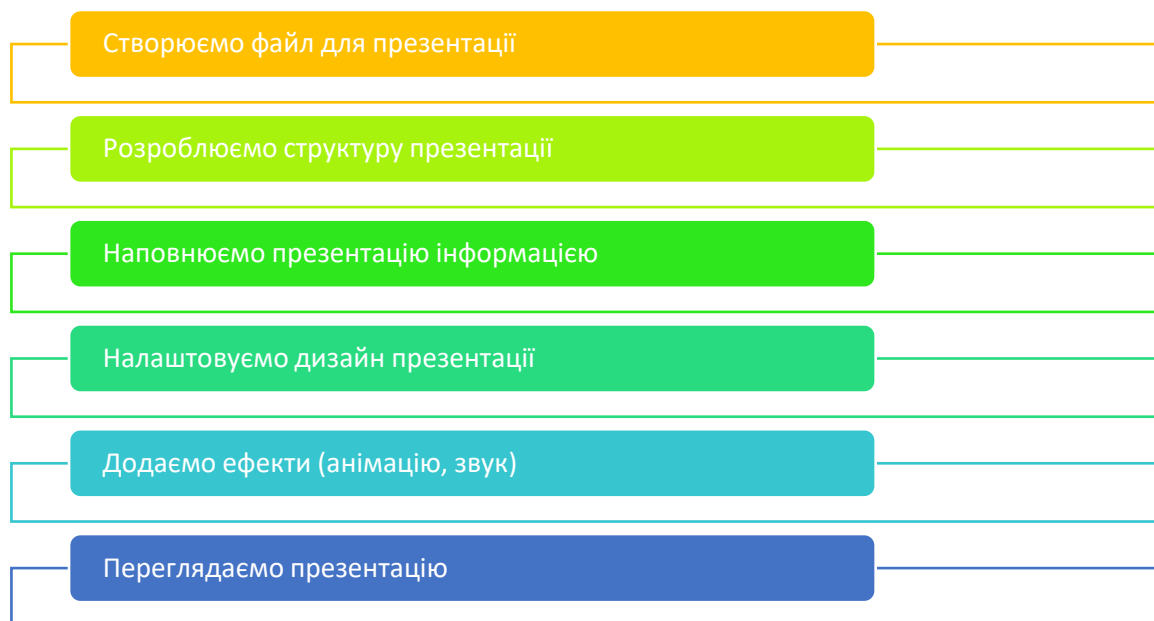
- звуківимова;
- просодичні компоненти мовлення;
- фонематичний аналіз і синтез, фонематичні уявлення;
- лексико – граматичні засоби мовлення;
- артикуляційна, дрібна та загальна моторика;
- зв'язне мовлення.

Використання комп'ютерних програм робить заняття привабливими, стимулює зацікавленість, налаштовує на позитивний результат.

Сьогодні розроблено безліч комп'ютерних ігор і програм для роботи з дітьми. Готові комп'ютерні ігри в основному спрямовані на розвиток уваги і спостережливості, сприйняття, на вміння орієнтуватися у ігровій ситуації, на здійснення аналізу та синтезу, розвиток лексичної та граматичної ланки мовлення.

Однак у роботі з дітьми можна використовувати далеко не всі запропоновані ігри, оскільки багато з них у деяких випадках містять помилки. Окремі ігри можуть бути використані частково.

Вихід з такого положення – створення власних слайд – фільмів і комп'ютерних презентацій, розроблених з урахуванням особливостей розвитку дітей з порушенням мовлення.

Призначення презентації – візуальний супровід діяльності педагога. Презентація є засобом педагогічного процесу. Зміст презентації визначається змістом тієї форми організації освітнього процесу (заняття, різноманітних заходів, виступи і т. д.), де вона використовується. Тому при оцінці змісту презентації, насамперед, враховується відповідність змісту презентації, цілям, структурі самого заходу. Основне правило для презентації: 1 слайд – 1 ідея. Разом з тим можна один ключовий момент рознести і на кілька слайдів. Презентація – це інструмент пред'явлення візуального ряду, призначення

якого – створення ланцюжка образів. Кожен слайд повинен мати просту, зрозумілу структуру і містити текстові або графічні елементи, що несуть у собі зоровий образ як основну ідею слайда. Ланцюжок образів повинен повністю відповідати її логіці. Такий підхід сприяє ефективному сприйняттю матеріалу і відтворенню в пам'яті представленого змісту за допомогою асоціацій. Не варто перевантажувати візуальний ряд занадто докладними й точними даними. Це ускладнює сприйняття і запам'ятовування. Для зменшення частки надлишкової інформації необхідний ретельний відбір змісту. Не варто заповнювати 1 слайд, дуже великим обсягом інформації. Людина одночасно може запам'ятати небагато, не більше трьох фактів, висновків, визначень. Використовуйте короткі слова і пропозиції. Мінімізуйте кількість прийменників, прислівників, прикметників. Заголовки повинні привертати увагу (але не займати все місце і не відволікати).

У своїй роботі я найчастіше використовую презентації, створені за допомогою програми PowerPoint. Кожен слайд повинен мати просту, зрозумілу структуру і містити текстові або графічні елементи.

Психологічна особливість дітей дошкільного віку полягає в тому, що вони «у своїй уяві в процесі гри легко переносять реальні предмети в ігрові та осмислено оперують символами та об'єктами на екрані комп'ютера». Як відомо, в цьому віці особливе місце займає наочно-образне мислення. Ця технологія сприяє безболісному переходу до словесно-логічного мислення, яке забезпечить кращу адаптацію до шкільного навчання.

Такий підхід сприяє глибокому сприйняттю матеріалу та відтворенню в пам'яті представленого змісту за допомогою асоціацій. Заголовки мають привертати увагу, але не займати все місце і відволікати. Малюнки мають розміщуватись на відстані не ближче 2-3 метрів і не далі 5-5,5 метрів від екрану. Навчальну діяльність з використанням комп'ютера для дітей 5-7 років слід проводити не більше одного разу протягом дня і не частіше 3 разів на тиждень.

На заняттях з використанням презентацій, окрім фізхвилинок, обов'язково використовувати вправи, спрямовані на зняття статичної напруги після роботи з комп'ютером і офтальмотренаж.

Робота з комп'ютером на логопедичних заняттях використовується дозовано, для вирішення певних завдань. Структура та методика самого логопедичного заняття при цьому не порушується. Замінюються лише деякі ігри та вправи.

Використовуючи ІКТ у своїй роботі, я керуюся метою з'єднати сучасні інформаційні технології з об'ємом знань, доступним дітям. Комп'ютер може слугувати потужним технічним засобом навчання і виконувати роль незамінного помічника у вихованні та навчанні дитини, а також у формуванні мовленнєвого та загального психічного розвитку дошкільників.

Отже, комп'ютерні програми можна і потрібно використовувати в діяльності вчителя-логопеда для підвищення ефективності корекційного процесу.

Використовуючи мультимедіа-технології на логопедичних заняттях, потрібно дотримуватись певних принципів.

- Принцип адаптивності: використання комп'ютера потрібно пристосовувати до індивідуальних особливостей дитини.
- Принцип керованості: у будь-який момент педагог повинен мати можливість скорегувати процес навчання.
- Принцип інтерактивності: навчання має бути діалогічним за своїм характером.
- Принцип оптимальності поєднання індивідуальної та групової роботи.
- Принцип комфортності: підтримання стану психологічного комфорту дитини при спілкуванні з комп'ютером. Напрямки корекційної роботи при використанні комп'ютерних технологій:
  - розвиток загальної моторики: дитина вчиться імітувати різноманітні рухи та вправи, наслідуючи персонажів на екрані;
  - розвиток дрібної моторики: робота з клавіатурою та мишкою сприяє покращенню координації та спритності рухів пальців рук;
  - розвиток психічних процесів;
  - увага: яскраві різноманітні малюнки сприяють розвитку довільної уваги, а їх зміна дозволяє подовжити тривалість її концентрації; завдяки послідовній появі зображень на екрані, діти мають можливість виконувати вправи більш уважно і в повному обсязі;
  - сприймання: можливості комп'ютера виокремлювати деталі та синтезувати їх в одне ціле дозволяє розвивати сприймання від фрагментарного до цілісного;
  - мислення: різноманітні комп'ютерні дидактично-розвивальні ігри та вправи дають можливість формувати процеси класифікації, узагальнення, порівняння, встановлення логічних і причинно-наслідкових зв'язків; пам'ять: багаторазове повторення завдань і вправ не тільки прискорює запам'ятовування, але й робить його осмисленим і довготривалим.

Комп'ютер – помічник вчителя-логопеда у процесі розвитку мовлення. При постановці звуків можливе використання малюнків-символів, профілів артикуляції, зразка звучання. А в період автоматизації перетворює тривалий, нецікавий процес на захопливу гру. Використання яскравих різноманітних сюжетних малюнків за лексичними темами допомагає в роботі над формуванням фразового та зв'язного мовлення. Спілкування з комп'ютером стає для дитини знеособленим, і дитина не відчуває страху, вчиться довіряти співрозмовнику. Крім того, комп'ютерні вправи дозволяють моделювати різні ситуації спілкування і повторювати діалог з тим же партнером необхідну для дитини кількість разів. Також «комп'ютерний» співрозмовник

є дуже привабливим для дітей, що забезпечує мотивацію вступу в контакт з партнером по спілкуванню.

Завдяки використанню ІКТ дитина підпорядковує свої дії поставленій меті, вчиться контролювати свою діяльність. Діти отримують схвалення не тільки від логопеда, але й від комп'ютера у вигляді картинок-прізвів, які супроводжуються звуковим оформленням.

Висновки. Досвід використання мультимедійних технологій свідчить, що їх упровадження підвищує ефективність засвоєння матеріалу, стимулює процес навчання, пожвавлює інтерес дітей як до знань, так і до процесу їх отримання. Систематичне використання мультимедійних засобів на занятті сприяє:

- підвищенню якісного рівня використання наочності на занятті;
- зростанню продуктивності заняття;
- логічному викладу навчального матеріалу, що значно підвищує рівень знань дітей;
- покращенню взаємин «дитина – логопед»;
- зміні ставлення дошкільників до комп'ютера: вони починають сприймати його як універсальний інструмент для роботи в будь якій галузі людської діяльності.

Це ще раз засвідчує, якщо сьогодні ми навчимо дитину свідомому, корисному користуванню інформаційними технологіями, то завтра отримаємо певний результат – високі інтелектуальні показники наших дітей.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М.Богущ. К: Освіта, 2012. 14-19 с.
2. Великий А.П. Перспективи інформатизації в Україні / К.: «Освіта», 1996. 56 с.
3. Гиркин І.В. Нові підходи до організації навчального процесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій / Інформаційні технології. № 6. 1998. 14-18 с.
- + . ГЛОСАРІЙ. Інформаційно-комунікаційні технології: основні терміни та поняття // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2013. №7. С. 77 - 78.
5. Домрачев В. Про класифікації комп'ютерних освітніх інформаційних технологій // Інформаційні технології. - 1998. - № 6 . 46 с.
6. Жебровський Б.М. Інформатизація навчального процесу столиці: крок в ХХІ століття // Комп'ютер у школі та сім'ї. - № 4. - 1998. - 14-16 с.

7. Кутенцова Н.Б. Інноваційний підхід до організації методичної роботи з педагогами // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012. - № 10. - С. 44 - 52.
8. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. - К.: Видавнича група ВН, 2008. - 352 с.
9. Мотурнак Є.В. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільному навчальному закладі [текст] // Практика управління дошкільним закладом. - 2012. - № 5. - С. 30 - 35,39
10. Петрова О.Ю. Удосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу // Вихователь-методист дошкільного закладу.- 2012.- № 5. С. 71 - 77.
11. Свириденко О.С. Навчання ХХІ століття: ІКТ - компетентність педагогів // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012.- № 1. - С. 7 - 10.
12. Єресько О.В. Освіта в Україні: курс - на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012.- № 1. - С. 4- 6.